

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Державна установа «Інститут еволюційної екології
Національної академії наук України»**

**ЕТИЧНИЙ КОДЕКС
Державної установи «Інститут еволюційної екології Національної
академії наук України»
(проект)**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Державної установи
«Інститут еволюційної екології
Національної академії наук України»
Протокол № 05 від 30 серпня 2022 р.
Набуває чинності з «01» вересня 2022 р.

1. Загальні положення

1.1. Етичний кодекс (далі – Кодекс) Державної установи «Інститут еволюційної екології Національної академії наук України» (далі – Інститут) – це система правил етичної поведінки, які добровільно зобов'язуються виконувати всі члени наукової спільноти; спосіб самоорганізації професійного співтовариства Інституту, що сприяє підвищенню його статусу, престижу, професійності, якості надання освітніх послуг. Інститут визнає дотримання норм етичної поведінки всіма членами інститутської спільноти однією з важливих передумов успішної реалізації однієї з місій – здійснення вагомого внеску в суспільний розвиток через дослідження, генерування нових знань, їх поширення та підготовку соціально відповідальних, креативних особистостей і конкурентних фахівців.

Кодекс розроблено на основі українського та світового досвіду етичної нормотворчості, рекомендацій експертів з урахуванням пропозицій трудових колективів структурних підрозділів колективу Інституту та погоджено з органами студентського самоврядування, профспілкових та інших громадських організацій. Кодекс розроблено відповідно Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність» та іншого законодавства України, Статуту та внутрішніх нормативно-правових актів Інституту.

1.2. Кодекс визначає ключові цінності, основні принципи, правила, та стандарти етичної поведінки і взаємовідносин учасників наукового та освітнього процесу, якими вони мають керуватись у своїй діяльності.

2. Мета, цінності, функції та принципи Кодексу

2.1. Тактичною метою Кодексу є визначення переліку принципів, норм і правил етичної та гідної поведінки осіб, що працюють і навчаються в Інституті, якими вони мають керуватись у своїй діяльності.

2.2. Стратегічною метою Кодексу є формування в Інституті атмосфери академічної свободи, відповідальності та взаєморозуміння;

створення сприятливого середовища для реалізації інтелектуального, професійного та особистісного потенціалу співробітників та здобувачів освіти; підвищення на цій основі рівня якості надання освітніх послуг та конкурентоздатності Інституту.

2.3. Кодекс виконує три основні функції:

- репутаційну;
- управлінську;
- розвитку корпоративної культури.

Репутаційна функція полягає у формуванні довіри до імені, іміджу та статусу Інституту, вона покликана підвищити привабливість для абітурієнтів, потенційних партнерів в освітній, науковій, економічній та інших галузях.

Управлінська функція полягає в регламентації поведінки у складних етичних ситуаціях. Підвищення ефективності діяльності співробітників здійснюється шляхом:

- визначення етичних стандартів поведінки співробітників, викладачів, осіб, які навчаються, у міжособистісних контактах та у взаємодії з зовнішніми партнерами;
- визначення порядку прийняття рішень у складних/конфліктних етичних ситуаціях;
- вказівки на неприйнятні форми поведінки.

Корпоративна культура є ключовим елементом, що об'єднує спільноту Інституту в єдиний соціальний організм. Під впливом корпоративної етики діяльність викладачів, співробітників, осіб, які навчаються, організовується не стільки на основі наказів або компромісів, скільки за рахунок внутрішньої узгодженості їх орієнтирів і прагнень.

В основу Кодексу покладено такі етичні принципи:

- довіра та співпраця;
- порядність і справедливість;
- академічна доброчесність;
- критичний аналіз і повага до обґрунтованих думок;
- готовність до змін та прагнення постійного вдосконалення;
- законність, підзвітність і прозорість;
- спільна й індивідуальна відповідальність за результати діяльності.

3. Етичні стандарти

3.1. Загальні (спільні) етичні стандарти.

Усвідомлюючи високий статус представника інститутської спільноти, сповідуючи цінності Інституту та керуючись етичними принципами й моральними нормами, кожен її член має:

- дотримуватись вимог чинного законодавства України, нормативних актів Інституту та загальноприйнятих правил поведінки;
- шанувати історію, традиції, ім'я і символіку Інституту;
- сприяти ефективній діяльності Інституту, підтриманню його позитивного іміджу та репутації як провідного науково- дослідницького, освітнього та культурного центру;
- поважати права і свободи, честь і гідність особистості, не допускати домагань, приниження, експлуатації будь-якого характеру;
- коректно, ввічливо, толерантно й уникаючи дискримінації ставитись до кожного члена наукової, освітянської спільноти та гостей Інституту, незалежно від статі, віку, посади, статусу, культурних, расових, національних відмінностей, соціального або географічного походження, стану здоров'я, політичних поглядів, релігійних переконань тощо;
- дотримуватись норм мовного етикету та правил ділової письмової й усної комунікації;
- дотримуватись принципу академічної доброчесності, зокрема утримуватись від списування, плагіату, фальсифікації та/або допомоги іншим у таких діях, коректно цитувати й наводити джерела інформації, яка використовується в науково-освітній діяльності;
- бути пунктуальним, своєчасно реагувати на запити інших членів інститутської спільноти, партнерів Інституту та/або представників широкої громадськості, дотримуватись встановлених термінів виконання завдань і взятих зобов'язань;
- ефективно й раціонально використовувати ресурси (людські, матеріальні, фінансові, інтелектуальні тощо) Інституту та сприяти

збалансованому розвитку;

- відповідально й ощадливо використовувати майно та обладнання Інституту (приміщення, меблі, комп'ютерну техніку, телекомунікаційне і мультимедійне обладнання, бази даних, мережі тощо) за прямим призначенням у науково-освітніх цілях, під час виконання посадових обов'язків та/або для професійного розвитку;

- ставитись з довірою та вимогливістю один до одного, обмінюватись досвідом та інформацією в межах наукової та освітянської спільноти, надавати необхідну підтримку для досягнення найкращих результатів діяльності;

- виявляти ініціативу щодо підвищення якості науково-освітньої діяльності;

- утримуватись від поширення неправдивої та/або неперевіреної інформації про Інститут або членів спільноти, розкриття конфіденційної інформації та персональних даних інших осіб;

- не виступати від імені Інституту або його структурного підрозділу без спеціальних повноважень;

- утримуватись від будь-яких форм корупції (зловживання повноваженнями з метою одержання неправомірної вигоди та/або прямого чи опосередкованого пропонування такої вигоди іншим) та повідомляти керівництво Інституту про будь-які прояви корупції,

дотримуватися правил етичної поведінки, визначених Розділом VI Закону України «Про запобігання корупції», інших вимог антикорупційного законодавства України;

- дотримуватись правил безпеки, гігієни праці, підтримувати чистоту і порядок та здоровий спосіб життя. В Інституті заборонено куріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин;

- вирішувати конфліктні ситуації конструктивно, в атмосфері взаєморозуміння та поваги, предметно та справедливо;

- в усіх ситуаціях як в межах, так і за межами Інституту утримуватись від будь-яких дій і висловлювань, які суперечать етичним нормам і можуть

завдати шкоди іншим людям та/або репутації, майну, фінансовому стану Інституту.

3.2. Специфічні етичні стандарти.

Дотримуючись загальних (спільних) етичних стандартів, окремі групи інститутської спільноти мають також узгоджувати поведінку з відповідними специфічними етичними стандартами.

3.2.1. Керівники всіх рівнів мають:

- виявляти лідерські якості та високий професіоналізм, бути взірцем етичної поведінки та допомагати іншим членам інститутської спільноти у розвитку такої поведінки;
- поширювати ключові цінності серед співробітників і здобувачів освіти, впроваджувати культуру постійного вдосконалення у науково-освітню практику;
- дбати про ефективне використання ресурсів і враховувати економічні та науково-освітні інтереси Інституту в своїй діяльності;
- докладати зусилля для забезпечення належних умов роботи співробітників та навчання здобувачів освіти;
- підтримувати баланс між реалізацією права академічної свободи та забезпеченням продуктивної науково-освітньої діяльності Інституту;
- сприяти відкритості та прозорості науково-освітнього пошуку;
- вживати заходів щодо профілактики порушень норм законодавства, етичних принципів та стандартів поведінки;
- заохочувати співробітників до постійного вдосконалення робочих процесів та надання пропозицій щодо покращень;
- проводити регулярне оцінювання стану організаційної культури та виконання норм Етичного кодексу в Інституті.

3.2.2. Науково-педагогічні працівники мають:

- визнавати, поважати і забезпечувати свободу думки і слова учасників наукового та освітнього процесу;
- здійснювати професійну діяльність на високому якісному рівні,

підвищувати наукову кваліфікацію і викладацьку майстерність;

- дотримуватись педагогічної етики;
- дотримуватись принципів наукової етики, уникаючи плагіату, привласнення наукових ідей з неопублікованих джерел, фальсифікацій;
- вказувати свою належність до Інституту під час опублікування результатів власних наукових досліджень та навчально-методичних робіт, виконаних у межах трудових та інших договірних відносин з Інститутом;
- об'єктивно і справедливо оцінювати результати наукової та освітньої діяльності;
- утримуватись від відносин, які можуть заважати ефективному навчанню та об'єктивному оцінюванню результатів наукової та освітньої діяльності, зокрема, комерційного партнерства, відносин боржника та кредитора, непередбаченої винагороди тощо.

3.2.3. Адміністративні працівники та допоміжний персонал мають:

- сумлінно виконувати професійні обов'язки на високому якісному рівні;
- створювати сприятливі умови для ефективної діяльності всіх членів інститутської спільноти, розкриття творчого потенціалу учасників науково-освітнього процесу, розвитку організаційної культури;
- мінімізувати бюрократичні процедури до рівня, який забезпечить продуктивність роботи членів інститутської спільноти;
- проводити аналіз внутрішньої діяльності та процесів з метою виявлення можливостей їх покращення, запобігання порушень етичних стандартів.

3.2.4. Здобувачі вищої освіти мають:

- використовувати всі можливості, які пропонує Інститут, для набуття фахових компетенцій та особистісного розвитку;
- самотійно, уникаючи плагіату й фальсифікацій та дотримуючись встановлених вимог, виконувати письмові роботи й інші завдання;
- утримуватись від списування та/або використання будь-яких недозволених матеріалів, носіїв інформації чи технічних засобів під час

заходів проміжного і підсумкового контролю;

- не надавати прямо або опосередковано неправомірну вигоду чи подарунок іншим членам інститутської спільноти з метою схилити їх до протиправного використання службових повноважень; повідомляти керівництво Інституту про будь-які прояви корупції;
- надавати підтримку іншим здобувачам освіти у процесі навчання, їх адаптації до освітнього процесу тощо.

3.3. Стандарти етичної поведінки щодо партнерів Інституту та третіх сторін. У відносинах з партнерами Інституту та третіми сторонами кожен член інститутської спільноти має:

- дотримуватись загальних (спільних) і специфічних стандартів етичної поведінки;
- ввічливо та з повагою ставитись до партнерів і гостей Інституту;
- відповідально ставитись до розвитку відносин з партнерами, спонсорами Інституту, органами влади, професійними мережами тощо;
- забезпечувати прозорість використання спонсорської допомоги Інституту, отриманої у формі грошей, матеріальних цінностей або послуг;
- не використовувати свої службові повноваження, становище, будь-яке державне та власне майно або кошти Інституту в приватних інтересах або з метою одержання неправомірної вигоди;
- з розумінням ставитись до культурних особливостей та стандартів етичної поведінки іноземних партнерів і гостей Інституту.

Члени інститутської спільноти повинні бути патріотами Інституту, обстоювати його честь і гідність, підтримувати та примножувати його традиції. Виступаючи в публічному просторі як приватні особи, бути чесними й виваженими та усвідомлювати відповідальність, що громадськість може формувати думку про Інститут зі слів, оцінок і вчинків його представників.

4. Неприпустимість порушення етичних принципів і норм членами

інститутської спільноти

4.1.Порушенням є недотримання академічної свободи та доброчесності, зокрема:

- свідоме поширення хибної чи упередженої інформації щодо наукових досліджень;
- спотворення дослідницьких даних;
- використання наукових та навчально-освітніх матеріалів з не доброчесною метою;
- штучне обмеження академічної свободи членів інститутської спільноти;
- використання даних чужих досліджень, методів, гіпотез і положень інших учених, чужих текстів (повністю або частково) без належного зазначення автора та джерела;
- внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці прізвищ осіб, які безпосередньо не брали участі в одержанні результатів;
- підроблювання або спотворення даних чи цитат у будь-якій сфері академічної діяльності, підроблювання підписів у документах, зокрема у звітах, угодах, залікових книжках, заявах тощо;
- підготовка на замовлення і/чи продаж академічних текстів (контрольних, курсових, кваліфікаційних робіт, дисертацій і навчальної літератури);
- привласнення академічних текстів, виконаних іншими особами на замовлення.

4.2. У взаємодії з членами інститутської спільноти неприпустимі:

- наклеп, зловмисне завдання шкоди репутації членів інститутської спільноти;
- свідоме невиконання посадових обов'язків, прихована протидія виконанню посадових обов'язків іншими членами інститутської спільноти;
- невинуватні дії, які завдають шкоди іншим членам інститутської спільноти чи майну Інституту та перешкоджають здійсненню навчального

процесу, проведенню наукових досліджень;

- дискримінація членів інститутської спільноти за віком, громадянством, місцем проживання, статтю, кольором шкіри, соціальним і майновим станом, національністю, мовою, походженням, фаховою належністю, станом здоров'я, віровизнанням та іншими особливостями;
- насильство, агресія, сексуальні домагання.

4.3. Дії, які завдають шкоди репутації Інституту:

- отримання чи пропонування незаконної винагороди або матеріальної вигоди за надання переваг у навчанні, наукових дослідженнях, посадовому просуванні тощо;
- вживання в інститутському просторі ненормативної лексики, інші порушення загальновизнаних норм поведінки;
- використання без відповідного дозволу інститутської символіки в приватних чи публічних заходах, що не пов'язані з діяльністю Інституту, з метою отримання матеріальної або нематеріальної вигоди;
- оприлюднення в засобах масової інформації та в соціальних мережах неперевіреної, неточної або неправдивої інформації особистого чи академічного характеру про Інститут та членів його спільноти.

5. Конфлікт інтересів

5.1. Конфлікт інтересів – суперечність між приватним інтересом та обов'язками члена інститутської спільноти, що впливає/може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи не вчинення дій під час виконання своїх повноважень та може призвести до негативних наслідків для інших членів інститутської спільноти чи Інституту загалом і порушити при цьому визначені цим Кодексом етичні принципи та стандарти поведінки.

5.2. Для уникнення порушень етичних стандартів внаслідок конфлікту інтересів член інститутської спільноти має:

- відмежовувати свою позаінститутську діяльність та приватні

інтереси від посадових обов'язків в Інституті. Виконання зовнішніх контрактних та грантових зобов'язань не повинно вступати у конфлікт зі здійсненням основних видів діяльності;

- уникати конфлікту інтересів, які можуть виникнути через приватні відносини (сімейні, родинні, дружні) з іншими членами інститутської спільноти. У разі появи такого конфлікту інтересів необхідно знаходити прозоре та справедливе для всіх рішення.

Прийняття рішень, що впливають на інтереси більшості членів інститутської громади, має спиратись на їх попереднє громадське обговорення.

5.3. У разі виникнення ситуацій та/або питань, не врегульованих цим Кодексом, член інститутської спільноти може проконсультуватись у керівника, а за необхідності - звернутись до Конференції трудового колективу.

Для зовнішнього врегулювання реального або потенційного конфлікту інтересів застосовуються норми Закону України «Про запобігання корупції».

6. Адміністрування

6.1. Визнання Кодексу інститутської спільнотою

Кожен член інститутської спільноти має ознайомитись з Кодексом, дотримуватись його вимог і розуміти персональну відповідальність перед іншими за свою діяльність і поведінку.

В Інституті заохочується поведінка, яка варта визнання та наслідування, як взірцева. Особам, які демонструють високі морально-етичні якості, може надаватись особлива відзнака від Інституту.

6.2. Повідомлення про порушення

При виявленні порушень Кодексу член інститутської спільноти може самотійно вжити корегувальних заходів або звернутись до безпосереднього директора Інституту. Член інститутської спільноти також може скористатись правом звернутись до керівника вищого рівня (Президія Національної академії наук України, Міністерство освіти і науки України).

Особи, які повідомляють про порушення або ймовірне порушення, мають гарантію захисту від переслідування.

6.3. Розв'язання етичних конфліктів

При виникненні етичних конфліктів між членами інститутської спільноти оптимальним способом розв'язання є добровільне примирення.

За неможливості врегулювання конфлікту в робочому порядку член інститутської спільноти може подати заяву до Комісії з етики.

6.4. Комісія з етики

6.4.1. Комісія з етики (далі Комісія) – колегіальний експертно-консультативний орган, метою якого є сприяння дотриманню етичних принципів і стандартів та розв'язанню етичних конфліктів між членами інститутської спільноти. У своїй діяльності Комісія керується чинним законодавством України, цим Кодексом та іншими нормативним актами Інституту.

Члени Комісії працюють на громадських засадах. Склад Комісії, процедури призначення та припинення повноважень її членів, розгляду порушень, особливості функціонування може визначатись відповідним Положенням.

До складу Комісії з етики можуть входити запрошені внутрішні або зовнішні експерти з тих питань, які розглядаються. Залучені фахівці мають право готувати експертні висновки, брати участь в обговоренні відповідних питань.

6.4.2. Завдання Комісії:

Завданнями Комісії з етики є:

- сприяти зміцненню довіри, партнерським відносинам між учасниками науково-освітньої діяльності, консолідації інститутської спільноти;
- налагоджувати діалог і досягати згоди шляхом об'єктивного та принципового обговорення складних етичних ситуацій;
- консультувати в ситуаціях, які викликають невпевненість в їх етичності, та щодо дій, які можуть призвести до порушень норм Кодексу;

- представляти Інститут у зовнішніх відносинах з питань академічної культури та виконання норм Кодексу в Інституті;
- надавати експертні оцінки щодо етичності дій і поведінки членів інститутської спільноти та рекомендації щодо застосування санкцій за порушення Кодексу;
- розробляти рекомендації щодо покращення культури поведінки членів інститутської спільноти та поширення етичних цінностей, принципів та стандартів.

6.5. Відповідальність за порушення

Порушення положень Кодексу за наявності ознак юридичної відповідальності підлягає розгляду згідно з вимогами чинного законодавства. Конкретні види санкцій та способи дисциплінарного впливу, особливості їх застосування можуть визначатись відповідним Положенням.

7. Прикінцеві положення

Цей Кодекс набуває чинності з моменту його ухвалення Конференцією трудового колективу та відповідно до наказу директора Інституту.